

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement
Sivilavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2014/02244-15 008

12.09.2014

Høring – rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortføringssaker i Norge

1 Innledning

Vi viser til høringsbrev av 14. mai 2014 og brev av 23. juni 2014 med utsatt høringsfrist.

Høringen har vært forelagt Kripos, Sysselmannen på Svalbard, PHS og Oslo politidistrikt. Vi har mottatt høringsvar fra Kripos og Oslo politidistrikt som følger vedlagt i kopi. Uttalelsene er innarbeidet i Politidirektoratets uttalelse.

Politidirektoratet vil innledningsvis bemerke at vi er svært positive til rapporten. Arbeidsgruppen har foretatt en prinsipiell og grundig gjennomgang av alle sider ved internasjonal barnebortføring og foreslår en rekke tiltak og regelverksendringer for å begrense barnebortføring, hvilket er bra.

Det er Kripos som har befatning med de fleste internasjonale barnebortføringssaker til eller fra Norge. Som nasjonalt kontaktpunkt for internasjonalt politisamarbeid har de ansvar for kvalitetssikring av internasjonale etterlysninger fra politidistrikt og særorgan. Påtalemyndighetens kontaktperson i barnebortføringssaker er en funksjon som er tillagt en politiadvokat ved Kripos. I tillegg har saksbehandlere ved Kripos, gjennom mange år, opparbeidet seg et bredt erfaringsgrunnlag i barnebortføringssaker. Kripos bistår i mange barnebortføringssaker med etterlysning av barn og/eller bortfører, med kontakt til og fra utenlandske myndigheter, og ved råd og veiledning til etterforskere, politiadvokater og andre som måtte være involvert i slike saker. Kripos har dermed formelt og reelt en særskilt rolle og kompetanse innen politiet hva gjelder barnebortføring.

Politidirektoratet vil i det følgende i hovedsak gjengi Kripos sine merknader til rapporten. Direktoratet tiltrer Kripos' sine merknader til de enkelte lovendringsforslagene. Der Oslo politidistrikt har uttalt seg, er dette inntatt.

Kripos fremholder i sin høringsuttalelse at arbeidsgruppens rapport fremstår som grundig og oversiktlig. De mener at det er særlig positivt at arbeidsgruppen har hatt et stort fokus på ivaretagelse av barna som blir bortført, og på barnets beste. Rapporten beskriver et

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

samarbeid mellom de offentlige aktorene i barnebortføringssaker som stort sett fungerer godt. Dette samsvarer med den erfaring Kripos har.

Kripos uttaler at de på generelt grunnlag slutter seg til arbeidsgruppens forslag, men ønsker likevel å kommentere enkelte av forslagene nærmere.

2 Lovendringsforslag

Forslag C 1: Innføring av forbud i barnevernloven mot å ta med barn ut av landet etter at det er truffet midlertidig vedtak, eller begjæring om omsorgsovertakelse eller atferdstiltak er oversendt fylkesnemnda.

Forslag D 1: Utvidelse av straffansvaret for bortføring fra barnevernet.

I mange saker hvor Kripos blir kontaktet, og hvor det dreier seg om bortføring av barn fra barnevernet, er situasjonen at det etter gjeldende rett ikke dreier seg om en bortføring som er ulovlig etter barnevernloven og/eller straffbar etter straffeloven. Dette gjelder bortføringer hvor barnevernet har opprettet sak, og hvor det ofte er truffet akuttvedtak etter barnevernloven § 4-6, men hvor det (ennå) ikke foreligger noe vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-12, eller eventuelt et vedtak etter § 4-8.

Kripos er enig med arbeidsgruppen i at det kan være svært uheldig for barna at foreldrene kan unngå barnevernets vedtak, uten at dette er ulovlig eller straffbart, ved å ta dem ut av landet helt frem til det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse. Hensynet til å beskytte barna kan være enda mer tungtveiende når det forberedes sak om omsorgsovertakelse, enn når det er en privatrettslig tvist mellom foreldrene. I sistnevnte tilfelle er det som kjent både ulovlig og straffbart etter gjeldende rett å ta barna ut av landet dersom en forelder som har del i forelderansvaret motsetter seg dette. Så lenge bortføringen ikke er ulovlig eller straffbar vil politiet og påtalemyndigheten være avskåret fra å benytte sentrale virkemidler og tiltak, som for eksempel etterlysning av barnet som savnet med tiltaket «ta i forvaring», etterlysning av bortfører for pågrepelse og utlevering, og bruk av tvangsmidler etter straffeprosessloven. Dette er klart uheldig, og etter Kripos sin vurdering ikke til barnets beste. Kripos støtter derfor arbeidsgruppens forslag til lovendringer i pkt. C 1 og D 1.

Oslo politidistrikt mener i likhet med Kripos at det bør vurderes en slik lovendring i barnevernloven som er skissert, slik at politiet kan etterlyse barn nasjonalt og internasjonalt med tiltaket "ta i forvaring", selv om barnet ikke lenger befinner seg i Norge. Distriktet påpeker at dette ikke er mulig i dag dersom barnet og foreldrene ikke har blitt orientert om omsorgsovertakelse for de forlater Norge. Videre støtter også Oslo politidistrikt forslaget i pkt. 613.5.2, som medfører at internasjonal barnebortføring gjøres straffbart allerede etter at det er truffet akuttvedtak etter bvl. § 4-6 andre ledd. Distriktet fremholder at en slik lovendring vil avhjelpe det lovtomme rommet som oppstod etter Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2013 s.59.

Forslag D 2: Ikrafttredelse av straffeloven 2005 § 261.

Kripos støtter forslaget til snarlig ikrafttredelse av § 261 i straffeloven 2005, med de begrunnelser som er angitt av arbeidsgruppen. I likhet med arbeidsgruppen oppfattes den nye bestemmelsen som en bedre straffebestemmelse. Den innfører blant annet en differensiert strafferamme som innebærer at strafferammen for internasjonal barnebortføring i de aller fleste tilfeller heves til fengsel i inntil seks år.

3 Generelle forslag

Forslag 17: Brev eller rundskriv med foringer fra riksadvokaten.

Ved brev av 30. april 2014 til statsadvokatembetene og politimestrene har riksadvokaten oppfordret statsadvokater og politijurister til å gjøre seg kjent med rapporten fra arbeidsgruppen, samt til å benytte seg av eksisterende informasjonskanaler for å tilegne seg nødvendig kunnskap om barne bortføring. Arbeidsgruppens forslag er dermed for en stor del allerede fulgt opp på dette punktet. Kripos påpeker at de har merket en klar virkning av riksadvokatens brev ved at flere statsadvokater og politijurister, under henvisning til brevet, har henvendt seg til Kripos for å få råd. Dette er svært positivt. Effekten av slike påminnelser vil erfaringsmessig forta seg noe over tid, og det bør derfor vurderes å gjenta denne type oppfordringer med noen års mellomrom.

Forslag 18: Barne bortføring som tema på påtale moter.

Kripos fremholder videre at de er positive til arbeidsgruppens forslag om at barne bortføring jevnlig bør settes på dagsorden på statsadvokatembetenes påtale moter. Ved behov bidrar Kripos gjerne med deres kompetanse innen feltet på disse motene.

Forslag 19: Opprettelse av kontaktperson/koordinator for barne bortføring i politidistriktene.

Kripos vil også gi særskilt støtte til forslaget om opprettelse av en egen kontaktperson/koordinator for barne bortføringssaker i det enkelte politidistrikt. Kripos har gjennom flere saker erfart at kunnskapsnivået i politidistriktene hva gjelder barne bortføring er svært varierende, og til dels mangelfullt. Det er viktig med kunnskap om hva politiet og påtalemyndigheten kan bistå med i barne bortføringssaker når alle ansatte i politiet kan komme i befatning med slike saker. Dette omfatter ikke bare påtalejurister og etterforskere, men også de som tar imot anmeldelser. Det er naturlig nok svært uheldig, og kan få alvorlige konsekvenser, dersom den som anmelder blir avvist hos lokalt politi fordi kunnskapen om straffbarheten av barne bortføring og hva politiet kan bistå med ikke er god nok. Dette gjelder særlig dersom bortføringen er i en såkalt akutfase.

Med samme begrunnelse er Kripos enige med arbeidsgruppen i at politi- og påtalemyndighet i barne bortføringssaker ikke bør sentraliseres. En slik sentralisering vil antakelig fore til enda mindre kunnskap om barne bortføring på lokalt nivå. I tillegg vil gjenværende/fornærmede etter Kripos sin vurdering bli bedre ivaretatt ved at saken har en lokal forankring.

Politidirektoratet påpeker at det bør innføres en ordning med kontaktpersoner fremfor koordinatorene, da det vil binde mer ressurser med en koordinator enn en kontaktperson. Videre mener direktoratet at familievoldskoordinatoren ikke bør tillegges denne funksjonen idet disse sakene ikke nødvendigvis vil falle inn under familievoldskoordinatorens område.

Direktoratet er også enig med Kripos i at kunnskapen og erfaringsgrunnlaget i politidistriktene er mangelfulle og at det er behov for økt kunnskap på dette feltet. Ettersom det er relativt få saker i året vil erfaringsgrunnlaget i enkelte politidistrikt forbli lavt. Direktoratet påpeker derfor at det er viktig at Kripos opprettholder sin kunnskap og ytelse av bistand i disse sakene gjennom direkte kontakt med distriktene og gjennom kunnskapsdeling på KO:DE.

Forslag 20: Henleggelse eller unnlattelse av påtale dersom dette er en betingelse for tilbakeføring av et bortført barn til Norge.

Det er bred enighet om at det viktigste i en barnebortføringssak er hensynet til barnets beste, og – i de fleste saker – at barnet tilbakeføres til det landet det ble bortført fra. I forbindelse med fremleggelse av forslag til ny straffelov (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)), ble det vurdert om unndragelse fra omsorg, herunder barnebortføring, burde avkriminaliseres. Blant annet sett hen til den økende utfordringen barnebortføringer medfører for norske myndigheter, og at denne vanskelig kan løses uten mulighet for bruk av straff som virkemiddel, ble det likevel konkludert med at avkriminalisering ikke var ønskelig.

Det fremgår ikke av rapporten at arbeidsgruppen har vurdert avkriminalisering på nytt. Etter Kripos' oppfatning vil da også en avkriminalisering være svært uheldig, og i strid med den alminnelige rettsoppfatning. Det er viktig at samfunnet har mulighet for å bruke strafferettslige og straffeprosessuelle virkemidler i barnebortføringssaker.

Muligheten for å anvende straffereaksjoner på internasjonal barnebortføring, og de prosessuelle tiltak og virkemidler som kan benyttes som følge av at handlingen er straffbar, er også av stor betydning for den sivilrettslige siden av saken – tilbakeføring av barnet. Kripos viser i denne sammenheng til arbeidsgruppens redegjørelse i rapportens pkt. 7.5.

På samme måte mener Kripos at det må utvises stor varsomhet med å unnlate å påtale slike forhold, alternativt henlegge allerede opprettet straffesak. Vi ser at en slik mulighet kan være formålstjenlig i enkelte særlige tilfeller, og forstår arbeidsgruppens argumenter. Det er likevel Kripos' klare utgangspunkt at en slik fremgangsmåte må forbeholdes tilfeller hvor det stilles ufravelige krav eller hvor andre ekstraordinære hensyn gjør seg gjeldende. Individual- og allmennpreventive hensyn må stå sentralt i avveiningen opp mot barnets beste.

Oslo politidistrikt har i sin uttalelse fremholdt at de ønsker at lovforslaget i prp. 1 S (2013-14) om stans i utbetaling av offentlige ytelser og barnebidrag når et barn blir bortført til utlandet, av preventive årsaker, innføres så raskt som mulig. Regelverket bør i følge distriktet harmoniseres i forhold til informasjonsutveksling mellom offentlige etater, slik at dette blir et effektivt tiltak.

Med hilsen

 Knut Smedsrud
 andelingsdirektor

 Kristine Langkaas
 seksjonssjef

Saksbehandler:
 Tone Grova Oppedal
 Tlf: 23 36 43 35

Vedlegg
 Oslo politidistrikts uttalelse
 av 12. 08.14
 Kripos' horingsuttalelse av
 11.09.14